

Knjiga sažetaka povodom obilježavanja 120. godišnjice osnivanja i 70. godišnjice kontinuiranog djelovanja Hrvatskog geografskog društva

Izdavač

Hrvatsko geografsko društvo
Marulićev trg 19/II, Zagreb
www.hagede.hr

Za izdavača

izv. prof. dr. sc. Danijel Orešić

Urednik

izv. prof. dr. sc. Danijel Orešić

Naslovnica

Ivan Leonardo Zagoda, ing. arh.

Grafički i tehnički urednik

Ivan Leonardo Zagoda, ing. arh.

Prijelom i priprema za tisak

Ivan Leonardo Zagoda, ing. arh.

Tisak

Sveučilišna tiskara d.o.o.
Tisak dovršen u studenome 2017.

© Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb 2017.

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, fotokopirati ni na bilo koji način reproducirati bez pismenog dopuštenja autora i nakladnika.

Tiskano potporom Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000977020

ISBN 978-953-7245-16-0

HRVATSKO GEOGRAFSKO DRUŠTVO

KNJIGA SAŽETAKA

Znanstveno-stručni skup
s međunarodnim sudjelovanjem

povodom obilježavanja 120. godišnjice osnivanja
i 70. godišnjice kontinuiranog djelovanja
Hrvatskog geografskog društva

**„Položaj i uloga geografije
u suvremenom društvu”**

u organizaciji Hrvatskog geografskog društva i
Geografskog odsjeka PMF-a Sveučilišta u Zagrebu

Zagreb, 17. studenoga 2017.

Sadržaj

Aktivnosti Hrvatskog geografskog društva, 2012. – 2017.	11
Predsjednici, dopredsjednici i tajnici Hrvatskog geografskog društva od 1947. do 2017. godine	18
Nusret Drešković, Ranko Mirić i Edin Hrelja: Naučnoistraživački razvoj savremene geografske nauke u Bosni i Hercegovini	21
Luka Mitrović i Duško Vujačić: Položaj i uloga geografije u Crnoj Gori	25
Stanko Pelc: Položaj i perspektive geografije u Sloveniji	27
Mirko Grčić i Ivan Ratkaj: Položaj i uloga geografije u Srbiji	29
Dragana Lukić Dacić: Izdavačka delatnost Srpskog geografskog društva od osnivanja do danas	33
Stjepan Šterc: Geografija u funkciji ukupnog razvoja Hrvatske	35
Željka Šiljković i Snježana Musa: Mjesto geografije u suvremenom hrvatskom društvu	37
Zoran Curić: Položaj geografije u sustavu znanosti u Republici Hrvatskoj	39
Damir Magaš: Razvoj, položaj i uloga geografije na Sveučilištu u Zadru	43
Lena Mirošević: Hrvatsko geografsko društvo - Zadar	47
Ivana Crljenko i Mladen Klemenčić: Geografija i geografi u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža	49
Aleksandar Lukić: Zagrebačka geografija u prostornom, regionalnom i ruralnom planiranju i razvoju	51

Neven Bočić: Noviji primjeri uloge primijenjenih geomorfoloških istraživanja u Hrvatskoj	55
Aleksandar Toskić: Razvoj GIS-a na Geografskom odsjeku PMF-a SuZ	57
Ružica Vuk: Položaj geografije u obrazovnom sustavu RH	59
Ivan Madžar: Suvremene tendencije razvoja nastavnih planova i programa geografije u BiH	63
Ivan Šulc: Uključivanje novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija u nastavu geografije	65
Dejan Nemčić: Geografsko obrazovanje za svijet: Afrika - možemo zajedno	68
Međunarodna godina globalnog razumijevanja	71
Predavanja na tribini Geografskom ponedjeljku od 15.11.2012. do 1.11.2017.	77
Međunarodna povelja o geografskom obrazovanju 2016. Komisije za geografsko obrazovanje Međunarodne geografske unije	81
Sudionici znanstvenog skupa.	93

Znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem
„Položaj i uloga geografije u suvremenom društvu”

2016. Međunarodna godina globalnog razumijevanja
i Regionalni akcijski centar Hrvatska

2016. Međunarodna godina globalnog razumijevanja i Regionalni akcijski centar Hrvatska

GLOBALNO
razumijevanje

2016 International Year of Global Understanding (IYGU)

O Međunarodnoj godini globalnog razumijevanja

U rujnu 2015. u Durbanu u Republici Južnoj Africi održan je Svjetski forum društvenih znanosti (*World Social Science Forum*) na kojem su, između ostalih, sudjelovala međunarodna znanstvena udruženja *International Social Science Council*, *International Council for Science*, *International Geographical Union* i *International Council for Philosophy and Human Sciences*. Tom su prilikom navedena udruženja u suradnji s UNESCO-om 2016. godinu proglasili Međunarodnom godinom globalnog razumijevanja (*International Year of Global Understanding – IYGU*). Ta inicijativa nastala je kao odraz potrebe da se u svijetu poveća svijest o postojanju kulturnih razlika te razumijevanje socijalnih i kulturnih posljedica ljudskih aktivnosti, radi usmjeravanja prema globalnoj održivosti. Cilj akcije bio je privući pozornost na ključne probleme u svijetu i motivirati međunarodnu javnost da odgovori na te probleme. Naglasak je bio produbiti dosadašnji fokus na zaštitu okoliša i promjene klime da uključiti i promovirati znanje o održivom i dugoročnom korištenju resursa na lokalnoj razini. Za razliku od aktivnosti usmjerenih na suzbijanje negativnih posljedica promjena klime kod kojih je zastupljen pristup odozgo prema dolje, ova akcija usmjerena je na osvještavanje važnosti promjena u svakodnevnom životu na lokalnoj razini za postizanje održivog razvoja na globalnoj razini, potičući pojedince da razumiju i mijenjaju svoje svakodnevne navike. Obilježavanje Međunarodne godine globalnog razumijevanja trebalo je, dakle, primijeniti znanstvene spoznaje te promovirati razumijevanje i održivost putem razvojnih projekata, obrazovnih programa i informativnih kampanja.

Geografija ima posebnu ulogu u obilježavanju Međunarodne godine globalnog razumijevanja, koja proizlazi iz same znanosti koja se, između ostalog, bavi razumijevanjem i rješavanjem okolišnih i društveno-gospodarskih problema na različitim prostornim razinama, od lokalne do globalne. U provedbu aktivnosti uključilo se 38 akcijskih centara na svim kontinentima, od čega 16 u Europi, 10 u Aziji, 4 u Africi, 2 u Australiji i Oceaniji, 2 u Sjevernoj Americi i 4 u Južnoj Americi) (lista regionalnih akcijskih centara dostupan je na: <http://www.global-understanding.info/people-behind/continental-centers/>). Međunarodnu godinu globalnog razumijevanja podupire veći broj regionalnih i svjetskih strukovnih udruženja, među kojima se od geografskih ističu *International Geographical Union (IGU)*, *American Association of Geographers (AAG)*, *European Association of Geographers (EUROGEO)* i *Geographical Society of China (GSC)*. U aktivnosti su se uključile i velike organizacije iz privatnog sektora, poput tvrtki *ESRI* i *Katerva*, *Organização dos Estados Ibero-americanos* te *Melton Foundation*. Pokrovitelji Međunarodne godine globalnog razumijevanja su zaslužne osobe u svijetu: Eliezer Batista (inicijator *Earth Summita* 1992. g. u Rio de Janeiru i suosnivač *World Business Council for Sustainable Development*), Jack Dangermond (osnivač *ESRI*-ja), José Manuel Ramos-Horta (dobitnik Nobelove nagrade za mir 1996. g.), Klaus Töpfer (bivši izvršni direktor *UNEP*-a) i Yuan Tseh Lee (dobitnik Nobelove nagrade za kemiju 1986. g.).

U Hrvatskoj se u obilježavanje Međunarodne godine globalnog razumijevanja uključio Geografski odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kao Regionalni akcijski centar za Hrvatsku.

Aktivnosti Regionalnog akcijskog centra Hrvatska

Regionalni akcijski centar Hrvatska 2016. Međunarodne godine globalnog razumijevanja (IYGU) je dakle, institucijski djelovao u okviru Geografskog odsjeka PMF-a, Sveučilišta u Zagrebu, a vodili su ga prof.dr.sc. Borna Fuerst-Bjeliš, kao regionalna koordinatorica i mala radna skupina docenata, asistenata i studenata. Kako nije bilo drugih

**Znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem
„Položaj i uloga geografije u suvremenom društvu”**

2016. Međunarodna godina globalnog razumijevanja
i Regionalni akcijski centar Hrvatska

vanjskih partnera koji bi institucionalno ili financijski podržali aktivnosti Regionalnog centra, sav rad, angažman i uloženo vrijeme proizlazilo je iz čistog entuzijazma vezanog uz glavne ideje i ciljeve Međunarodne godine globalnog razumijevanja, jačanje međunarodne pozicije Geografskog odsjeka PMF-a i naše hrvatske geografije.

Regionalni akcijski centar Hrvatska je tijekom Međunarodne godine diseminirao informacije o glavnim ciljevima Godine putem različitih komunikacijskih kanala: novinskih agencija (HINA), internetskih portala i Facebook stranica *Geografskog odsjeka*, *Hrvatskog geografskog društva*, *Kluba studenta geografije*, znanstvenih (*Hrvatski geografski glasnik*) i stručno-informativnih i popularnih časopisa (*Geografski horizont*); kao i putem ostalih različitih posebnih aktivnosti i događanja, primjerice na studentskom kongresu, seminaru za nastavnike, GIS danu, prikazivanjem dokumentarnog filma i razgovorom s izbjeglicama na tribini *Geografski ponedjeljak*, snimanjem i postavljanjem promotivog filma o *Regionalnom akcijskom centru Hrvatska* (Geografski odsjek PMF-a) na kanal You Tube te kroz Erasmus+ osnovnoškolski projekt. Također su se glavni ciljevi Godine implementirali i diskutirali kroz više predmeta redovite nastave na studijskim programima geografije i znanosti o okolišu.

Treba posebno istaknuti i izniman doprinos i angažman studenata geografije u gotovo svim aktivnostima. Studenti su se, prije svega, uključili u istraživanje hrvatskih primjera dobre prakse i svakodnevnih izbora i odluka u pogledu glavnih ciljeva Međunarodne godine – okolišnog, socijalnog i kulturnog razumijevanja. Objavljivali su informacije na Facebook i internetskim stranicama Kluba studenata, a isto tako promovirali ciljeve i aktivnosti Međunarodne godine koje su se provodile u okviru *Regionalnog akcijskog centra Hrvatska* na studentskom međunarodnom interdisciplinarnom kongresu.

Jedna od prvih i osnovnih aktivnosti bila je konstrukcija i održavanje hrvatskog internetskog portala Međunarodne godine. Portal se nalazi unutar internetskih stranica Geografskog odsjeka, a prati osnovnu strukturu službenog portala IYGU. Sav sadržaj je preveden i /ili objavljen na hrvatskom jeziku, s iznimkom objavljenih hrvatski primjera

dobre prakse, koji su objavljeni dvojezično (i na engleskom jeziku), kako bi bili prepoznati u međunarodnoj javnosti.

Upravo je ključna aktivnost bila objavljivanje hrvatskih primjera dobre (i najbolje) prakse.

Svi regionalni akcijski centri u svijetu su imali istu središnju obvezu istraživanja i objavljivanja svojih najboljih primjera dobrih praksi s obzirom na glavne ciljeve Međunarodne godine. Konačno, svi oni bi trebali činiti jednu bazu podataka, dostupnu i transparentnu svima, kako bi pridonijeli poboljšanju i napretku globalnog razumijevanja u svijetu.

U okviru našeg *Regionalnog akcijskog centra Hrvatska*, primjeri najboljih hrvatskih praksi sistematizirani su u tri glavne kategorije, koje odgovaraju i glavnim ciljevima međunarodne godine: **socijalno, kulturno i okolišno razumijevanje**. Prikazi primjera objavljeni su na hrvatskom portalu Međunarodne godine na hrvatskom i engleskom jeziku.

Zajedničkim snagama nekolicine mladih kolega radne skupine i studenata snimljen je promotivni video film o našem *Regionalnom akcijskom centru Hrvatska* i Geografskom odsjeku PMF-a. Video film je prikazivan na kongresu *Međunarodne geografske unije (IGU)* u Bejingu 2016 godine i na kongresu ESRI-ja u San Diegu u sklopu obilježavanja Međunarodne godine. Film je trajno postavljen na You Tube kanalu, s poveznicom na internetskim stranicama našeg Regionalnog centra, ali i glavnog centralnog portala IYGU.

Međunarodna godina globalnog razumijevanja nadalje je promovirana kroz prezentacije na studentskom kongresu *Prostor kroz prizmu održivosti*, na seminaru za nastavnike geografije, što je bilo od osobite važnosti u smislu diseminacije ciljeva Međunarodne godine prema mlađoj školskoj populaciji, na GIS danu, posebno usmjereno prema ciljnoj populaciji osnovnoškolskih i srednjoškolskih učenika.

Kako su se ciljevi Međunarodne godine globalnog razumijevanja uspješno približili školama, implementirani u u okviru pojedinih Erasmus+ projekata, primjerice između hrvatske osnovne škole Odra i škola u Slovačkoj, Poljskoj, Češkoj i Rumunjskoj (voditeljica T. Horvat).

**Znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem
„Položaj i uloga geografije u suvremenom društvu”**

2016. Međunarodna godina globalnog razumijevanja
i Regionalni akcijski centar Hrvatska

Prikaz i rezultati projekta objavljeni su na stranici hrvatskog portala Međunarodne godine u rubrici *Kulturno razumijevanje*.

U sklopu naše tradicionalne tribine *Geografski ponedjeljak*, prikazan je dokumentarni film *Okus doma* koji se posebno bavi pitanjem migranata i izbjeglica i njihove socijalne i kulturne inkluzije u nova društva. Tom prilikom je organiziran i razgovor s protagonistima filma s ciljem senzibiliziranja društva u smislu podizanja razine socijalnog i kulturnog razumijevanja.

Kako je međunarodni izdavač *Springer* pokrenuo ediciju tematskih knjiga u slobodnom pristupu (*open access*) posvećenu Međunarodnoj godini globalnog razumijevanja, informacije i prikazi prve tri publicirane knjige objavljeni su na našem portalu Međunarodne godine, *Hrvatskom geografskom glasniku*, *Geografskom horizontu*, *Geoadriji*, *Ekonomskoj i ekohistoriji*, a također diseminirane su prema značajnom broju ostalih znanstvenih i popularnih časopisa i internetskih portala. Knjige su napisali eminentni svjetski autoriteti iz pojedinih područja od interesa, jednostavno, aktualno i pristupačno široj javnosti.

Nadalje, u sklopu programa Međunarodne godine raspisani su natječaji za kratki video film na temu uloge umjetnika i umjetnosti u društvu (*Arts and Society*) te natječaj *Story Map* za mlađu učeničku i stariju studentsku populaciju. Natječaji su diseminirani na hrvatskom i engleskom jeziku prema više od 20 edukacijskih i kulturnih institucija, udruženjima, ministarstvima i internetskim portalima u kulturi u Hrvatskoj, odnosno promovirani izravno na GIS danu.

Na kraju, može se procijeniti da je približni doseg svih aktivnosti, objava, publiciranog materijala u sklopu Regionalnog akcijskog centra Hrvatska bio oko 60 000 osoba u Hrvatskoj. Oko 1500 osoba je bilo angažirano kroz izravno sudjelovanje (aktivno i pasivno) u aktivnostima, dok je većina osoba došla u doticaj preko društvenih mreža i različitih publikacija.

Ovom prigodom želimo izraziti posebnu zahvalnost kolegicama i kolegama koji su se posebno angažirali u provedbi aktivnosti u promoviraju i doprinosu obilježavanju Međunarodne godine globalnog

**Znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem
„Položaj i uloga geografije u suvremenom društvu”**

2016. Međunarodna godina globalnog razumijevanja
i Regionalni akcijski centar Hrvatska

razumijevanja u Hrvatskoj i time ujedno pridonijeli jačanju pozicije i slike naše hrvatske geografije i našega Geografskoga odsjeka u svijetu; s Geografskog odsjeka (abecednim redom) Marinu Cvitanoviću, Ivani Erdelez, Borni Fuerst-Bjeliš (koordinatorica) Slavenu Gašparoviću, Petri Radeljak Kaufmann, Lani Slavuj Borčić, Ivanu Šulcu, Luki Valožiću, te studenticama i studentima Jasminki Dimšić, Kristini Jajtić, Andriji Jelaviću, Dariu Marjanoviću, Paoli Marinović, Marinu Mićunoviću, Iris Mužić, Robertu Šulcu i Mateju Žgeli.

prof. dr. sc. Borna Fuerst-Bjeliš i dr. sc. Ivan Šulc